

Komárom: Rüdiger tó környéke

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1. Azonosító adatok	3
Jogszabályi háttér.....	3
A védett érték adatainak frissítése	3
Dokumentumfotók	6
2. Természetvédelmi célkitűzések	12
3. Részletes természetvédelmi kezelési terv	13
3.1. Természetvédelmi stratégiák	13
3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	13
3.2.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	13
3.2.2. Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok.....	14
3.2.3. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme	14
3.2.4. Látogatás	14
3.2.5. Oktatás és bemutatás.....	15
3.2.6. Kutatás, vizsgálatok	15
3.2.7. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	15
3.2.8. Táj- és kultúrtörténeti értékek	15
3.2.9. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	15
3.3. Kezelési egységek.....	15
3.3.1. KE01 – Víz és vízparti növényzet	15
3.3.2. KE02 – Park	16
3.4. Adminisztráció.....	17
3.5. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	17

1. Azonosító adatok

Jogszábiályi háttér

Védetté nyilvánító határozat: Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2015 (X.22) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről

Védetté nyilvánítás ideje: 1992

Kategória: helyi jelentőségű természetvédelmi terület

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: Jelentős vizes élőhely, a terület természeti értékeinek hosszú távú megóvása, megőrzése.

Részletesebben: „A területét koros platánsorok (*Platanus* × *acerifolia*), illetve szomorú fűzek (*Salix* sp.) tarkítják. A Rüdiger tó jelentős vízi madár látogatottsága mellett, a náddal benőtt szigetei költőhelyként is szolgálnak. A szigetek gyakori látogatója a szintén védett vidra is (*Lutra lutra*). 2014-ben a hódok is megjelentek a területen, melyek áttelepítéséről gondoskodnunk kellett.”

hrsz.: 1130/1, 1115/1, 1116/1

Művelési ág: közpark, tó

Kiterjedése: 4,5118 ha + 1,6865 ha + 9472 m² = 7,1455 ha

Tulajdonos: Komárom Város Önkormányzata

Kezelő: Komáromi Horgász Egyesület

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet és mellékletei további részleteket nem tartalmaznak.

A védett érték adatainak frissítése

A természetvédelmi terület elhelyezkedése:

A védett terület két részből áll: az egyik maga a Rüdiger-tó, a másik pedig a Kis-tó, ezekhez csatlakoznak a környező parkok egészen az Igmándi útig, szélén a Madách Imre utca mentén húzódó platánsorral.

A terület védettségét jelző tábla nincs kihelyezve.

A területéről 2013-ban készült ökológiai állapotfelmérés szerint a védettség indoka részben található meg, mert „a tó alapvetően mesterségesen kialakított vizes élőhely, de természetzerű nádasok, füzesek-nyárasok alig láthatók már, hiszen csaknem körbe van építve. A kibetonozott partokon burkolt sétányok húzódnak, inkább a kisebb-nagyobb szigetek jelentenek némi természetközeli fészkelő- és búvóhelyet a különböző állatfajok számára.”

Az állapotfelmérés eredménye alapján védett növényfaj a területen nem fordul elő, a kimutatott védett állatok pedig a következők:

Gerinctelenek:

Atalanta lepke (*Vanessa atalanta*)

kardoslepke (*Iphiclides podalirius*)

Kétéltűek:

zöld varangy (*Bufo viridis*)

barna varangy (*Bufo bufo*)

kecskebéka csoport (*Rana esculenta* agg.)

Hüllők:

fürge gyík (*Lacerta agilis*)

vízisikló (*Natrix natrix*)

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Madarak:

törpegém (*Ixobrychus minutus*) 1 pár,
nagy kócsag (*Egretta alba*) átvonulóban 1–1 példány
fehér gólya (*Ciconia ciconia*) átvonulóban 1–1 példány
rétisas (*Haliaeetus albicilla*) átvonulóban 1–1 példány
küszvágó csér (*Sterna hirundo*) 2–5 táplálkozó példány
gyurgyalag (*Merops apiaster*) átvonulóban kisebb csapatok
kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*) 1–1 példány
holló (*Corvus corax*) 1–1 példány
nádírigó (*Acrocephalus arundinaceus*) 1–2 pár
cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) 1 pár
függőcinege (*Remiz pendulinus*) 0–1 pár

Emlősök:

vidra (*Lutra lutra*) 1–1 kóborló példány
kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

2024-ben kimutatott növényfajok (természetes kísérőfaj, idegenhonos faj):

<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	<i>Glechoma hederacea</i>
<i>Achillea collina</i>	<i>Humulus lupulus</i>
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	<i>Juncus effusus</i>
<i>Alnus glutinosa</i>	<i>Juncus inflexus</i>
<i>Calystegia sepium</i>	<i>Lactuca serriola</i>
<i>Arrhenatherum elatius</i>	<i>Lolium perenne</i>
<i>Aster lanceolatus</i>	<i>Lotus corniculatus</i>
<i>Astragalus cicer</i>	<i>Lycopersicum esculentum</i>
<i>Berteroa incana</i>	<i>Lycopus europaeus</i>
<i>Betula pendula</i>	<i>Malva sylvestris</i>
<i>Bidens tripartita</i>	<i>Melandrium album</i>
<i>Bolboschoenus maritimus</i>	<i>Mentha aquatica</i>
<i>Bothriochloa ischaemum</i>	<i>Oxalis stricta</i>
<i>Carex acutiformis</i>	<i>Pastinaca sativa</i>
<i>Centaurea pannonica</i>	<i>Phragmites australis</i>
<i>Cichorium intybus</i>	<i>Plantago lanceolata</i>
<i>Cirsium arvense</i>	<i>Plantago major</i>
<i>Cirsium canum</i>	<i>Platanus ×acerifolia</i>
<i>Convolvulus arvensis</i>	<i>Polygonum aviculare</i>
<i>Conyza canadensis</i>	<i>Populus alba</i>
<i>Cynodon dactylon</i>	<i>Portulaca oleracea</i>
<i>Cyperus fuscus</i>	<i>Potentilla anserina</i>
<i>Dactylis glomerata</i>	<i>Potentilla reptans</i>
<i>Daucus carota</i>	<i>Prunella vulgaris</i>
<i>Deschampsia caespitosa</i>	<i>Pulicaria dysenterica</i>
<i>Dipsacus laciniatus</i>	<i>Ranunculus repens</i>
<i>Echinochloa crus-galli</i>	<i>Rumex sp.</i>
<i>Eragrostis minor</i>	<i>Salix cinerea</i>
<i>Festuca pratensis</i>	<i>Salix matsudana</i>
<i>Galium mollugo</i>	<i>Setaria pumila</i>

Setaria verticillata
Sonchus arvensis
Sorghum halepense
Stenactis annua
Symphytum officinale
Taraxacum officinale
Taxodium distichum
Taxus baccata

Thrincia nudicaulis
Trifolium fragiferum
Trifolium pratense
Trifolium repens
Tussilago farfara
Urtica dioica
Verbena officinalis
Viola odorata

Dokumentumfotók

Tőkés récék (*Anas platyrhynchos*) a Rüdiger-tavon

Platánsor és sétány a Rüdiger-tó partján

Mocsárciprusok (*Taxodium distichum*) a Rüdiger-tó szigetén

Nádbabák a Rüdiger-tó lebetonozott partján

Információs tábla a Kis-tó partján

Nádas a Kis-tó partján

Mesterséges fecskefészkek a Kis-tó partján

Csónakkikötő a Kis-tavon

Madárodúk a Rüdiger-tó partján

Horgászás a Rüdiger-tavon

2. Természetvédelmi célkitűzések

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeken meghatározott alapvető természetvédelmi cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytársulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

Rendeltetés: A Rüdiger-tó környéke természetközeli élőhelyeinek, az itt élő fajok és közösségek megőrzése és kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- A természetes élőhelyek és fajaik fennmaradásának biztosítása
- A természeti és kultúrtörténeti értékek együttese fennmaradásának biztosítása
- A terület élővilágának védelme
- A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése
- Az özönfajok terjedésének megakadályozása, a természetes, őshonos fajösszetétel fenntartása
- Lágý- és fásszárú tájidegen fajok arányának visszaszorítása

3. Részletes természetvédelmi kezelési terv

3.1. Természetvédelmi stratégiák

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.), az összes komáromi helyi védett területre és értékre vonatkozó önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

- a.) Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani, a tájidegen fákat folyamatosan hazai, tájban honos fafajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni – ez nem vonatkoztatandó a védetté nyilvánítási rendeletben kiemelt értékűként szereplő platánsorra.
- b.) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- c.) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- d.) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot kell rögzíteni és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

A Rüdiger-tó környéke védelmének célja a kiemelt zöldövezeti területek, növénytársulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása, a természetközeli élőhelyek legalább mai állapotukban való megtartása, optimális esetben javítása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- Tilos a védett természeti terület állapotát és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.
- Erdő, rét, legelő művelési ágának megváltoztatásához csak kivételes esetben és csak a természetvédelem érdekeinek megfelelően szabad hozzájárulni.
- A természetvédelmi területen tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja.
- A természetvédelmi területen fokozott figyelmet kell fordítani a hulladékok folyamatos eltávolítására, a rendszeres zöldterület kezelésre, amennyiben szükséges karbantartási ütemtervet kell készíteni a folyamatos fenntartás céljából.
- Az özönnövények állományainak megfigyelése, szükség esetén visszaszorításuk
- Kiemelt védett fajok jelenlétének, állományainak monitorozása, szükség esetén fajvédelmi tennivalók meghatározása, végrehajtása;
- A művelési ág besorolások aktuális műveléshez igazítása

3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.2.2. Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- Az érvényben lévő vízjogi üzemterv betartása. A vízjogi üzemeltetési engedély megváltoztatása esetén a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság véleményét is ki kell kérni. A vízszinteknek őszi és téli vonulási, telelési időszakban biztosítani kell a jelölő madárfajok számára alkalmas élőhelyet.
- Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet mellékleteiben szereplő fajok, különösen a dokumentált adattal rendelkező nutria (*Myocastor coypus*) gyérítése, minél nagyobb arányú visszaszorítása a jelölő madárfajokat nem károsító módon és időszakban, a környéken időnként előforduló nílusi lúd (*Alopochen aegyptiaca*) egyedeinek lehetőség szerinti kilövése más fajokat nem károsító módon.
- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal lehet végezni.
- Halastavak medrének meszezése nem megengedett.
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
- Nyílt vízfelületek medrének kotrása csak a természetvédelmi érdekekkel összehangolt módon végezhető.
- A meder kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
- Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.
- Idegenhonos hínárnövényzet nem telepíthető
- A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.

3.2.3. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- A parti fák megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.
- Vízkormányzás rendjének természetvédelmi és gazdasági érdekeknek összehangolásával történő kidolgozása.
- A fák betegségek és kártevők elleni védelme
- Extenzív halgazdálkodás folytatása hazai halfajokkal.
- A terület horgászrendjében a természetvédelmi szempontok is érvényesítendőek
 - Terület védettségének jelzése
 - Etetés szabályozása
 - Partszakaszok igénybe vétele
 - Hulladék kezelése

3.2.4. Látogatás

- A tavak környéke szabadon látogatható (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- Horgászni a Komáromi Horgász Egyesület horgászrendje szerint lehet.

3.2.5. Oktatás és bemutatás

- Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni, ahol a természetvédelmi terület növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók. (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- A meglevő információs táblák szükség esetén felújítandók, tartalmuk frissítendő.
- A karókra kihelyezett madárodúk fészkelésre alkalmas védett helyre (fák védelmébe) történő áthelyezése.
- A Zöld Komárom applikációba való integrálás.

3.2.6. Kutatás, vizsgálatok

- A terület egészen a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés után végezhetők.
- A terület élővilágának felmérése és nyomon követése

3.2.7. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A meglevő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A meglevő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- a szigetek zavartalanságának biztosítása

3.2.8. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A Rüdiger-tó és környékének tájképi jellegét meg kell őrizni

3.2.9. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

3.3. Kezelési egységek

3.3.1. KE01 – Víz és vízparti növényzet

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a tavak nyílt vízfelületei, parti sávjuk és szigeteik

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet

- OB – Jellegtelen üde gyepek
- U9 – Állóvizek

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyep feltörése engedélyhez kötött
- Gyep beépítése engedélyhez kötött
- A kaszálások intenzitása a lehetséges helyeken csökkentendő a kétszikűek virágzásának elősegítése céljából

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- A lebetonozott partszakaszok természetes partokká alakítása
- Nádas tőszegélyek területének növelése

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok követése javítja a fészkelő madarak szaporodási és fennmaradási esélyét és az ökoszisztéma általános természeti állapotát.

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt az élőhely fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében

3.3.2. KE02 – Park

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a terület parkként funkcionáló részei, ültetett fákkal és cserjékkel, valamint rendszeresen nyírt jellegtelen gyeppel.

Kezelési egység megfeleltetése:

ÁNÉR-kód:

U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények (természetes vegetáció nyomai nem találhatók meg, ezért nem sorolható a „P6 – Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával” kategóriába)

Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- A park fáinak megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de a denevér betelelés és az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.
- A park gyepjének ápolása; beleértve annak kaszálását és a benne megjelenő természetvédelmi értéket képviselő fajok kíméletét.
- A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.

Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A meglévő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A meglévő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti

- A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedélyezéssel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- A park faállományának folytonosságát fenn kell tartani
- A tervezési terület a jelenlegitől eltérő területfelhasználási egységbe nem sorolható.

Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A teljes park tájképi jellegét meg kell őrizni.
- A parkból csak abban az esetben távolítható el fa, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fákat pótolni kell.
- A fapótlásokat előnevelt, földlabdás sorfa jellegű suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- A fapótlásokat a parkban lehetőleg a fák eredeti helyén kell elvégezni.
- Az kocsányos tölgyek pótlását elsősorban a Jókai-ligetben található idős kocsányos tölgyekről, mint anyanövényekről származó szaporítóanyagból nevelt csemetékkel kell megtenni
- A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.

Természetvédelmi infrastruktúra

- Természetvédelmi státust jelző táblák kihelyezése a terület határain.
- Információs táblák kihelyezése/felújítása.

Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a park fáin egyéb beavatkozások nem végezhetők el.
- A fák alatt található gyepek feltörése csak természetvédelmi célból történhet
- A fák alatt található gyepek kiterjedése nem csökkenhet

3.4. Adminisztráció

- Biztosítani kell, hogy a tervezési terület a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- A védett terület megnevezésének korrekciója (helyesírás szerint)
- A terület kezelője mellett kötelezően kijelölendő a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelője.

3.5. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.

A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Komárom Város Önkormányzata ellenőrzi.

A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Komárom Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.